

GHF- Gästrikeidrottens Historiska Förening

Nr 2 november 2005 - Sekreterare Bo Nordlund, Strömsborgsvägen 8, 802 66 Gävle

— Redaktör och ansvarig utgivare: Kaj Annebrant, Sandviken —
026-25 84 96 E-post: kaj.annebrant@telia.com

Matti vinner Vasaloppet 1974 och 1976

Matti Kuosku, Högbo GIF, blir som 32-åring sjua i Vasaloppet 1973. Året efter vinner han före ryssen Ivan Garanin, Lars-Arne Bölling, Orsa IF, och Rolf Hammar, IFK Mora. Här är han. 1976, segrare igen och kramas om av kranskullan Åsa Mattsson.

Matti vinner världscupen i långlopp både 1979 och 1980. Han är 19:e på 50 km i OS 1976, men det är som vasaloppsåkare Sandvikenbon är mest känd och 1973–1981 är placeringarna: 7–1–7–1–22–3–6–2–6.

Ett SM-silver och två SM-brons samt fem andra SM-placeringar bland de nio finns också. I terränglöpning har Matti även SM-medaljer.

Ordföranden har ordet

Jag valdes på årsmötet den 25 april till föreningens tredje ordförande.

Den förste, Helge Rask, och jag fanns med i Gästrikeidrottens Historiska Förenings första styrelse 1990. Vår förenings utveckling har ända från starten varit enastående positiv. Det beror väldigt mycket på Helge och de som han haft omkring sig i styrelsen. Många har ett långt förflutet inom idrotten som aktiva och/eller ledare. Och vi kompletterar varandra och har breda kontaktnät över hela Gästrikland.

Det ursprungliga målet med minst en i styrelsen från varje kommun håller vi hårt. Inga-Lisa Eriksson är extra värdefull som representant för Hofors – och som kvinna. Men styrelsen har hög medelålder. De närmaste åren krävs en förnyring för att GHF ska fortsätta utvecklas i rätt riktning.

Intresset för idrottshistoria är väl dock något som kommer smygande med åren. Idrotten är en ledstång. Vi testar oss fram som aktiva, blir kanske ledare eller åskådare och idrottsintres-

set i oss lever vidare på något sätt.

Vad vill vi i GHF göra?

Vi ordnar Idrottskaféer, intervjuar aktiva och ledare, är en resurs för idrottsföreningar som vill ta vara på sin historia. Även idrottsförbund och kommuner kan och tar hjälp av oss. Vi hjälper till exempel Gästriklands Idrottsförbund att få fram en bok till 100-årsjubileet 2007.

Vi har också ett mycket gott och nära samarbete med Sisu Idrottsutbildarna.

Vi verkar för att Norra idrottsplatsen (invigd 1924 som Sandvikens idrottsplats) inte ska rivas för att ge plats för ett nytt bostadsområde, som kommunledningen vill. I samarbete med andra kultur- och historieintresserade, som tycker att äldre byggnader och platser har ett värde, har vi försökt och fortsätter försöka övertyga politikerna att tänka om.

Vi kallas nostalgier, men det är inget skällsord för mig.

Historien har mycket att lära.

I en modern kommun måste det finnas utrymme för "det gamla" som i Sandviken: Valhalla, Smedsgården, Gamla Bruket och Norra idrottsplatsen och förstås i framtiden Jernvallen (1937–1940), som bruksdisponent Karl Fredrik Göransson, Sandvikens Jernverk, byggde för de anställda och deras anhöriga.

Vi samarbetar med de idrottsliga sällskapen i Dalarna, Hälsingland och Uppland samt deltar i Idrottshistoriska Riksförbundets (IHRF) arbete för att etablera ett vidgat samarbete i landet på alla nivåer.

Min förhoppning är att våra närmare 300 medlemmar har glädje av GHF och hjälper oss med tips, gärna material till medlemsbladet som utkommer två gånger om året och deltar då vi har olika program.

Jag och alla i styrelsen tänker göra vårt bästa för att ge er något extra då och då!

KAJ ANNEBRANT

Vem är arkivansvarig i din förening?

Har ni ingen? Tillsätt en!

Arkiv Gävleborg (i Gävle) och kommundrivna arkiv som det i Sandviken ger tips och råd om vad som ska sparas och vad kan gallras ut. Men även om hur fotografier och handlingar lämpligen förvaras för att inte skadas av tidens tand.

Innehåll

- 1 Matti vinner Vasaloppet
- 2 Ordförandens ord
- 3 Rädda Norra idrottsplatsen
- 4 OS-skytt på årsmötet
- 5 Arne i Hall of Fame
- 6 GHF:are på Stadion och Bosön
- 7 Badhuset Najaden
- 8 Vinteridrott på 1880-talet
- 9-10 Erik Larsson pressade Häggblad
- 11-12 Gästrikebandyn i backspegeln
- 13 Skutskärs IF 90 år
- 14 Gunder Hägg Stadion i Gävle?
- 15 Amatör eller professionist?
- 16 Gävle GIK 100 år 2006
- 17 Vi behöver en snörik vinter
- 18 Walter Nyström 90 år
- 19 Österfärnebo en storklubb 1959
- 20 Nya medlemmar

Vår styrelse 2005–2006:

Ordförande Kaj Annebrant, Sandviken, vice ordförande Bo Brügge, Gävle, sekreterare Bo Nordlund, Gävle, och kassör vakant (Rune Holmgren, Storvik, sköter sysslan).

Övriga ledamöter: Karl-Otto Aspögren, Norrsundet, Lars Blomgren, Sandviken, och Inga-Lisa Eriksson, Hofors.

Adjungerade ledamöter: Nils Frölander, Håkan Westergren, och Ulf Brodin, alla tre Gävle.

Video: Lars-Vidar Ström, Valbo.

Arkivarie: Lennart Andersson, Sandviken.

Revisorer: Mats Lindberg och Hans Lundgren. Suppleant: Nils Åke Öhlin.

Hedersordförande: Helge Rask, Valbo (Ordförande i GHF 1990–2004)

Valberedning: Nils Frölander, och Allan Olsson, Sandviken.

Vårt arbete i höst:

November:

Torsdag 4: Gävle Skidkamraters höstmöte: Kaj Annebrant berättar skidminnen.

Måndag 14: Redaktionsmöte boken Gästriklands Idrottsförbund 1907–2007 hos GIF, kansliet.

Onsdag 16: Idrottskafé, skidor, Park Inn Högbo Brukshotell. GHF, Gästriklands Skidförbund och Sisu Idrottsutbildarna.

Måndag 26: Styrelsemöte på Smedsgården i Sandviken.

Medlemsbladet 2005 nr 2 trycks i 500 exemplar hos GIF och sänds ut till de idrottshistoriska föreningarna i landet och våra 290 medlemmar samt lämnas ut till de större biblioteken i Gästrikland samt olika arkiv.

Walter Nyström 90 år

Walter fyller jämnt den 30 december i år.

Han var hösten 1952 världens näst bäste 10 000-meterslöpare efter tjecken Emil Zatopek. De möttes i Helsingfors-OS i augusti 1952. Då tog Emil OS-guld och Walter var sexa, sedan han som 36-åring sprungit milen snabbare än någonsin förr.

Men det skulle gå fortare ändå.

Walter satte svenskt rekord i en landskamp mot Frankrike på Stockholm Stadion efter OS i kamp mot OS-tvåan Alain Mimoun. Veckan efter i en landskamp i Düsseldorf satte Walter rekord igen och vann före tyske OS-trean Herbert Schade på 29.23,8.

Rekordet stod sig i 18 år och är fortfarande distriktsrekord i Gästrikland. Walter anser att än i dag är det ett svenskt rekord – på kolstybbsbanor! Han belönades också rikligt och erhöll den så kallade bragdmedaljen – Svenska Dagbladets guldmedalj för Årets främsta prestation.

Slutade elitsatsa som 37-åring

Hösten 1952 tyckte Walter att han gjort sitt som elitidrottsman efter 15 års hård träning.

Han inledde den på lysningsdagen, uppmuntrad av blivande svågern Bertil Axelsson. Och det ledde till fyra DM-guld på skidor och en 13:e plats på Vasaloppet. Innan han gick in för att ta för sig än mera på löparbanorna.

Den karriären inleddes hos IFK Gävle 1942 men tog rejäl fart i Sandvikens GK 1947. Då hade Walter sitt första, bästa löparår med SM-guld i terräng och på 10 000 meter samt seger och en tid endast 2,5 sekunder över svenska rekordet på 10 000 meter i en landskamp mot Finland i Göteborg.

Inför OS i London 1948 var 33-årige Walter ett stort OS-hopp men blev sjuk och det dröjde i stort närmare tre år, innan han kunde göra sig själv full rättvisa igen.

Som 89-åring tänker han ibland tillbaka på sina idrottsliga framgångar men med ålderns rätt tar han det lugnt och trivs bäst hemma med hustrun Astrid, barn och barnbarn. I takt med att syn och hörsel försämrades och med det rörligheten, nöjer sig Walter med korta promenader nära hemmet i Sandvikens centrum.

Hur ska du fira 90-årsdagen?

– Det har jag inte tänkt på. Det blir väl barnen som ordnar det.

Det säger i början av november Sandvikens främste idrottsman genom alla tider.

Han följer med i det som händer inom idrotten och ser fram mot vinter-OS 2006. Han förstår Per Elofssons beslut att redan som 28-åring lämna elitidrotten:

– Jag var drabbad själv, även om jag kom igen, säger Walter.

KAJ ANNEBRANT

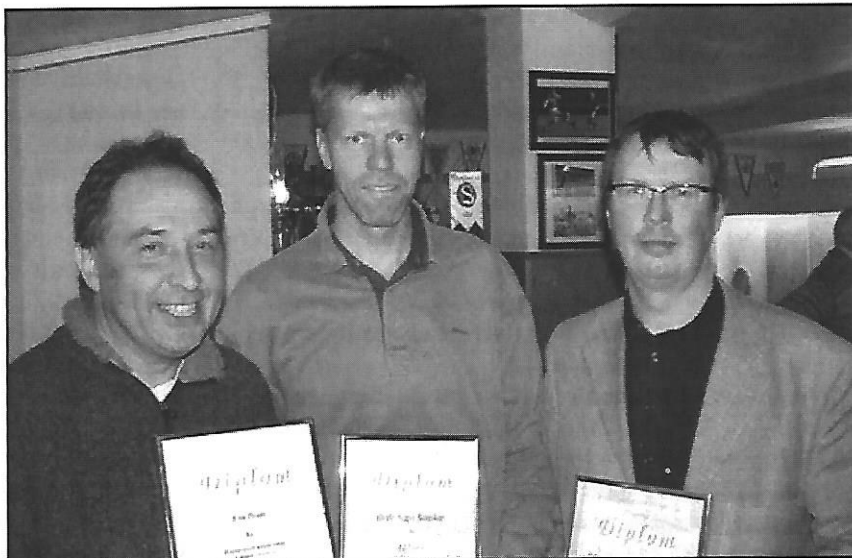
Prins Bertil delar hösten 1952 ut Svenska Dagbladets guldmedalj till Walter Nyström.

Vårt årsmöte 25 april 2005

Foto: KAJ ANNEBRANT

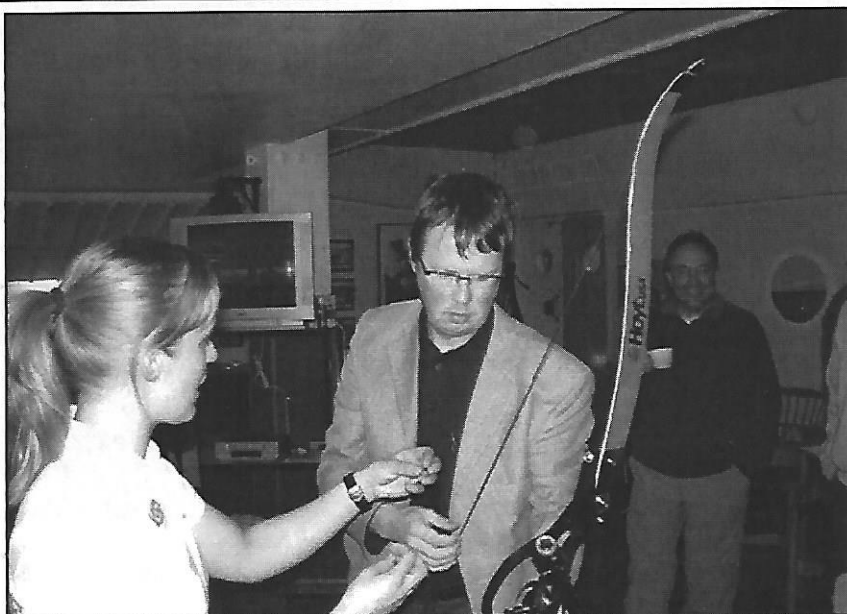
Jan Sundman ledde Gästrikeidrottens Historiska Förening hade sitt 15:e årsmöte den 25 april på Jernvallen, Kajutan. Då togs ett enhälligt beslut om att stötta förslaget att få Gavlestadion. Gävle, döpt om till Gunder Hägg Stadion inför Europacupen i friidrott 18–19 juni. En skrivelse sändes senare till Gävle kommun. Anders Eriksson, avgående ordförande, tackades för mångårigt arbete i vår styrelse. Bågskytten Karin Larsson, distriktets senaste olympier, berättade om sin karriär och sport i bilder och ord inför ett 40-tal medlemmar.

Erik Proos, Gefle IF, till vänster, Torsten Svärd, ordförande i Gefle Segel Sällskap, och Mats Åkerlind, GIF, representerade två av Gävle äldsta idrottsföreningar. Erik och Mats från Gävle IF, bildad 1882, belönades med diplom för sina värdefulla insatser inom friidrott, och Torsten tog emot ett föreningsdiplom med anledning av GSS:s 125-årsjubileum.

Inga-Lisa Eriksson, nordisk mästarinna i orientering, Nell (Sjöström) Ersson, OS-deltagare i friidrott i OS 1952, Karin Larsson, i OS i Sydney 2000, och Barbro Sjödin Eriksson, två VM och två guld i Nordiska Mästerskapen i bågskytte, har mycket att prata om.

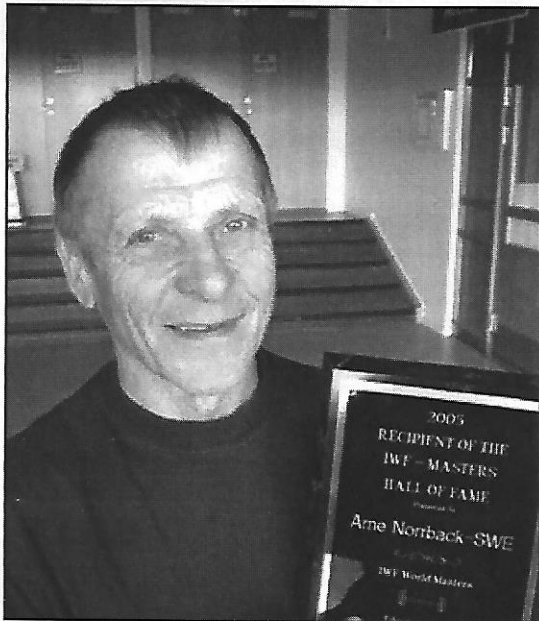
Mats Åkerlind tar chansen att prova en för honom ny idrott och får många goda råd av Karin Larsson, som representerade Sverige i OS i Sydney år 2000 och siktar mot OS i Kina 2008.

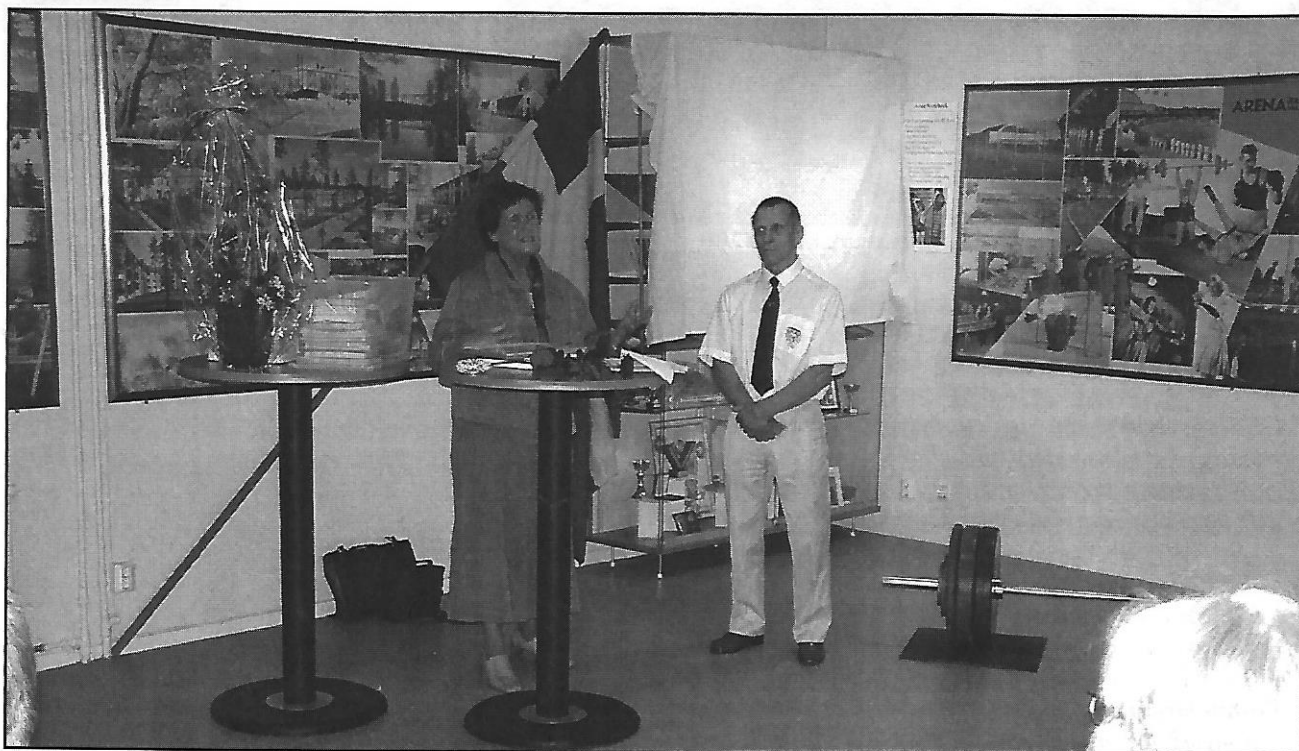
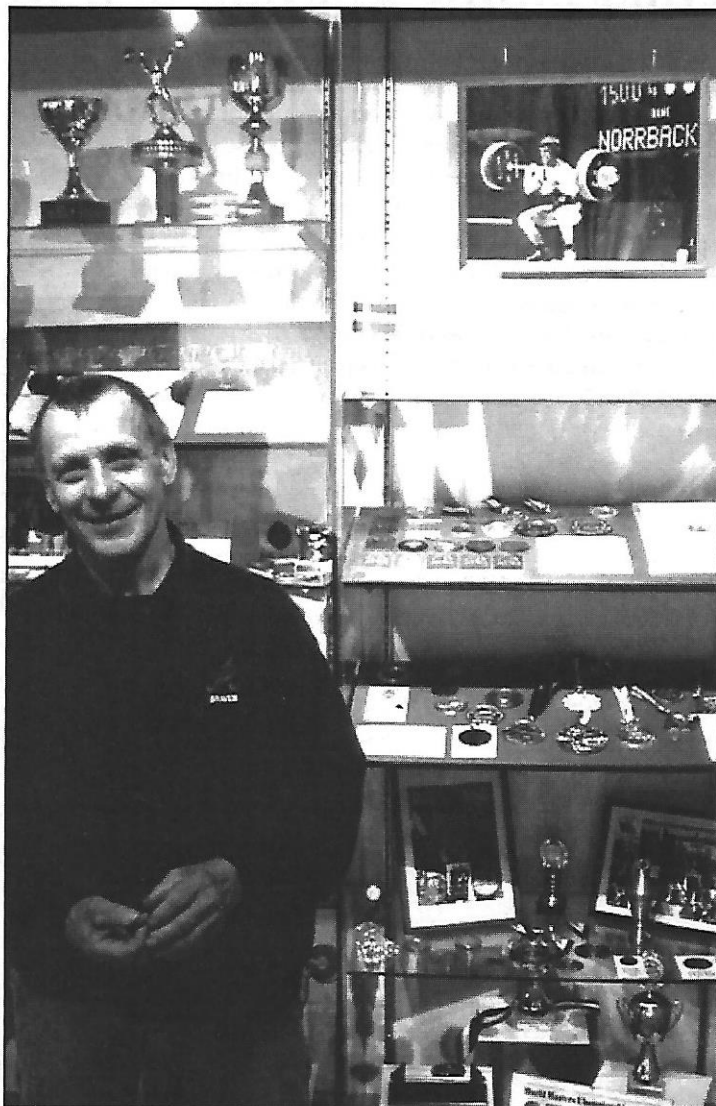
Arnes eget Hall of Fame

Foto: KAJ ANNEBRANT

GHF fanns bakom att tyngdlyftaren Arne Norrbacks eget "museum" invigdes i Jernvallen foajé av Inga Hagström, kommunfullmäktiges ordförande, lördagen den 28 maj av 70-talet personer med företrädare för Sandvikens Atletklubb, Sandvikens idrottsråd och Jernvallen. Arne, född 1937 i Finland, har en förnämlig meritlista: Tio SM-guld sammanlagt 1967–1983, 19 SM-guld totalt. Sextio svenska rekord. Trea i för-OS i Los Angeles 1975, aktiv i OS 1976 och ett 40-tal landskamper. Femfaldig världs-/OS-mästare i olympiska lyft för veteraner 1993–2005.

År 2005 valdes Arne Norrback in i veteranernas Hall of Fame. Han är en av två svenskar med den meriten.

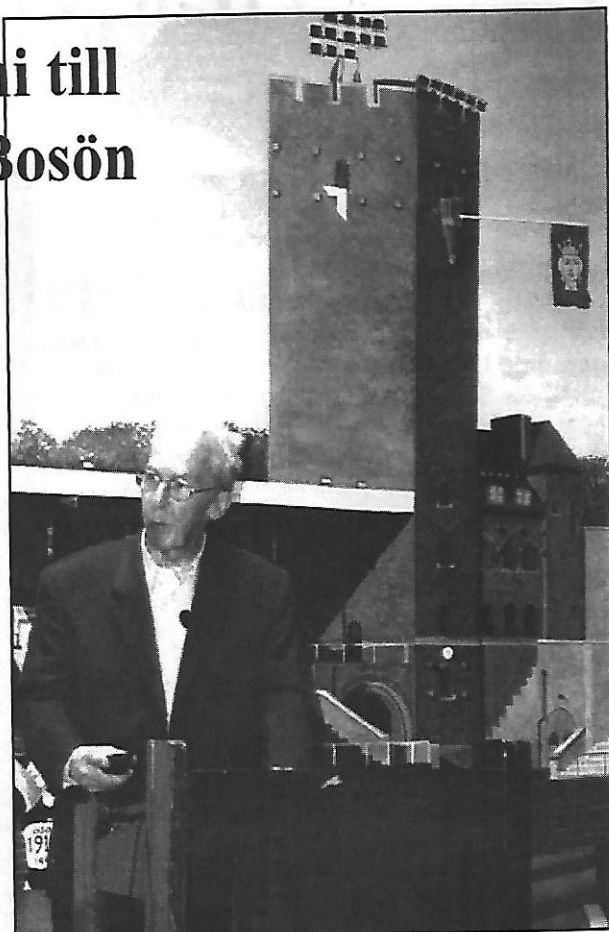

GHF:s medlemsresa 9 juni till Stockholms Stadion och Bosön

Vår första medlemsutflykt 2004 hade Dalarnas Idrottsmuseum i Falun och Vasaloppsmuseet i Mora som mål. Årets resa gick till Stockholms Stadion och Bosöns idrottsinstitut. I bussen ner intervjuades Nell Ersson, Barbro Sjödin Eriksson, Stig Hedström, Hasse Liljekvist jämte Sune "Hållsta" Karlsson.

Vi fick även lite försmak av Gävle Godis 100-årsjubileumsvideo, gjord av Lars-Vidar Ström.

Bussen var fylld till sista plats med medlemmar från Hofors, Sandviken och Gävle. Vi tog en fika i Tallskogen utmed vägen.

Hans von Heijne kåserade till diabilder i Torben Grut-salen på Stadion. Det var en upplevelse för alla idrottsvänner. Vi fick en kunnig genomgång av Olympiastadions historia, och vi hade mycket att berätta om, när vi kom hem.

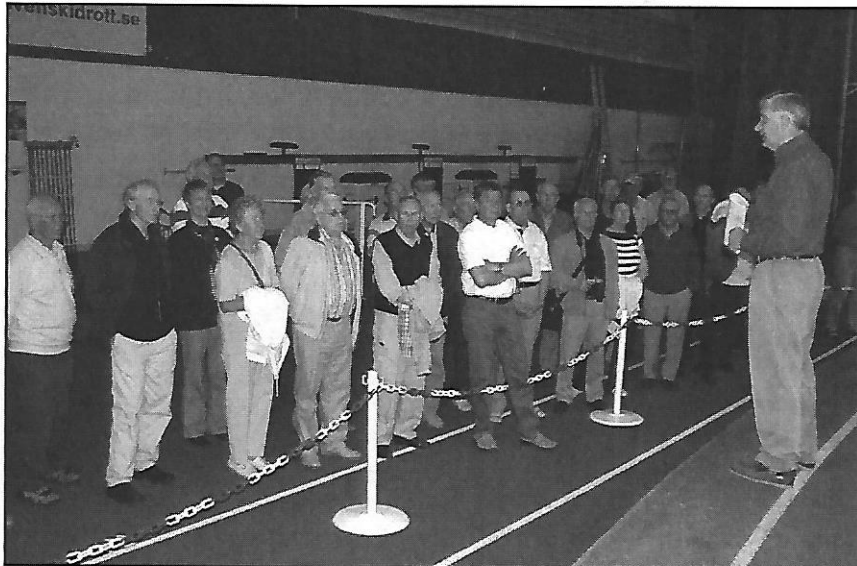
Hela GHF-gruppen i Torben Grutsalen, döpt efter Stadions arkitekt, i ena Stadionläktaren. Vi var ett 30-tal Sandviken- och Hoforsbor samt 18 medlemmar från Valbo och Gävle.

Sandvikenborna Nils Wikberg, till vänster, Kjell Olsson, Karl Erik Gustafsson och Lasse Blomgren i GHF-styrelsen ute på Stadions banor i väntan på att åka vidare till Lidingö. I bakgrunden ses bland andra Bo Brügge och Lars Frölander, Gävle.

Efter lunch på Bosön tog intendent Nils-Rune Nilsson hand om oss och vi gick husesyn i både idrottshallen och Mästarvillan samt fick även en inblick i Bosöns tänkta framtid. Nils-Rune gav oss mycket att minnas, och timmarna på Bosön blev högtidsstunder.

Verksamheten i bilder – medlemsutflykten

Nils-Rune Nilsson berättar om Bosöns träningshall där världsstjärnor, ungdomar och också motionärer gärna tränar. Eskil Svenson, Jan Sundman, Nell Ersson, Barbro Sjödin Eriksson och Lemmari "Klangen" Andersson, alla Sandvikenbor, står längst till vänster.

9 juni 2005

Tre världsstjärnor i friidrott med Sune "Hållsta" Karlsson, till vänster, Nell Ersson och Hans Linjekvist. De mindes hur det såg ut på Bosön under deras aktiva år och jämförde med nu.

Bengt har eget idrottsmuseum

Bengt Rogström i Rog utanför Bjursås har ett eget idrottsmuseum med alltifrån spashjälmar till Sixten Jernberg-skidor, alla nummer av Rekord-Magasinet från det första numret 1942 till sista 1968 och 15 000 Alfa-bilder, samlingsbilder på idrottskändisar, fotografier, autografer...

Bengts stora idrottsfavoriter är bandyn Bengt "Bempa" Eriksson, hockeyns Nisse Nilsson och Sixten Jernberg. Bempa har tillägnats en egen hörna med klubba, handskar och bilder.

Nytt för året är en bänkrad från Leksands gamla ishall.

Bengt Rogström har varit aktiv i bandy- och fotboll samt är mycket meriterad bandytränare.

Han har tränat Edsbyn, Boltic, Falu BS och Hammarby (1997) samt varit landslagstränare.

"Bandy-Jubel" av Arne Argus

År 2005 blev bandyns jubelår med svenskt guld i 25:e Bandy-VM, Bandyallsvenskan 75 år, 100:e svenska mästarlaget och dambandyn 100 år. Det berättar Arne Argus, 80 år, om i text och bilder.

Arne har tagit hjälp av duktiga journalister och fotografer.

Han hoppas att de cirka 300 sidorna blir julläsning, boken ges ut i slutet av november.

Statistikbitarna verkar få sitt lystmäte med alla serietabeller från 75 år och matchresultat från SM-slutspelet 1963–2005. Dessutom alla matcher och mästarlag under 25 VM-turneringar – Sveriges 160 VM-spelare och 67 guldhjältar men även dambandyns VM-hjältinnor.

"Bandy-Jubel" kostar 295 kronor och kan köpas genom Arne Argus, telefon 013-10 35 10.

Najaden, badhuset i Stadsträdgården

Najaden låg i Tegelhagen på Gavleåns norra sida. Badhuset byggdes av Badhusbolaget och började användas 1843. Det byggdes om 30 år senare och renoverades 1892 och byggdes ut med en större bassäng och badhus.

Najaden hade karbad, kontor, kafé och matservering. Tre bassänger låg i Gavleån, de var då omgärdade av plank.

Varmbadhuset användes tills Murén-ska badhuset togs i bruk 1907, kallbassängerna till 1927. Kaféet användes längre, men Najaden revs 1956.

Vinteridrott på 1880-talet

– ETT TIDSDOKUMENT

Viktor G. Balck utgav på 1880-talet sin totala kartläggning av den dåtida svenska idrotten. I *Illustrerad idrottsbok*, 1 500 sidor, beskrivs ur alla perspektiv de dåtida idrottsgrenarna.

Till sin hjälp hade Balck, den svenska idrottens fader, samtidens sportskribenter. E. Collinder beskrev skidlöpning. Om skridskoåkning skrev J. E. Cederblom, och ingen mindre än den idrottsintresserade naturmålaren Bruno Liljefors illustrerade. Ett par smakprov ur boken får bli både tidsdokument om idrottens anda och visa på mental och fysisk värdering av skidlöpning och skridskoåkning. Hur står sig idrottens dokument från 1880-talet i nuet?

Skidlöpning

Allt avhandlas: historik, natur, utrustning, kläder, teknik och inte minst synpunkter på hälsa och moral. Så här låter det bland annat ur de långa beskrivningarna om skidåkning:

”Vid midten af innevarande sekel hade en allmän dåsig-het lagt sitt dystra töcken öfver ungdomen i Nordens länder. Ett sjukligt hufvudhänger eller ett otyglad njutningsbegär voro dess yttringar - -

Lyckligtvis synes nu en bättre tid randas. Den uppväxande ungdomen börjar kunna leka. En mera stärkande idrott än skidlöpningen en kall och klar vinterdag i våra allvarliga nordiska skogar kan ej tänkas. Alla småbekymmer fläktas bort i första backe man med susande fart passerar, bröstet vidgas av bergens friska luft.”

Därefter följer faktpäckade referat av samtidens stora prestationer på skidor med noggranna uppgifter om distanser, deltagare och tider. En långfärd utan like gjorde i mars 1886 gjorde lantmätarpraktikanten Alfred Eriksson – från Ljusdal till Luleå, 78 mil åkte på 6 dygn och 17 timmar. Alfred åkte i genomsnitt mellan 12 och 13 mil varje dag!

Många goda råd

Anvisningar och råd finns rikligt för hur tävlingar bör arrangeras och hur unga och nybörjare skall uppträda och behandlas. Hos en nutida läsare av 1880-talets attityder väcks intressanta reflektioner och jämförelser:

”För uppväxande ungdom bör tävlingar i skidlöpning endast omfatta backåkning, åt hvilken deremot så mycket större omvexling bör gifvas. Den kan således omfatta åkning:

1/ utför vanlig backe, 2/ med längdhopp, 3/ förbi hinder, 4/ under hinder, 5/ mot fingeradt bråddjup - - Deremot bör längdlöpning icke förekomma vid en tävling bland uppväxande ungdom. Ty då man ej kan fordra den långvariga omsorgsfulla förberedelse eller den kroppsstadga, som är nödvändig för deltagande i större längdlöpning.

De första stegen på skidor kunna tagas vid mycken ringa ålder. Sex år gammal kan gossen börja stå utför mindre backar. Äfven av flickor plägar den den hurtiga leken vara mycket omtyckt och idkad. Exempel har gifvits på att en flicka kunnat i skidbacken täfla med jämnåriga gossar uti mod och säkerhet.”

Den kortaste bana som rekommenderas för vuxna är 3 mil. Detta för att icke locka någon att komma till start

Konstnären Bruno Liljefors var mycket idrottsintresserad och illustrerade Viktor G. Balcks *Illustrerad idrottsbok*. Konstverket finns hos Centralföreningen för Idrottens Främjande i ett av Stockholm Stadion-tornen.

dåligt förberedd. Orättvisan att någon åker upp spåret åt fega efterföljare, för att sedan tröttna och bli omkörd måste stävjas.

Skridskoåkning

”Den första uppkomsten av denna idrott ligger oändligt långt tillbaka i historien.” Så inleds en fyllig historik över skridskons historia. Med all tydlighet framgår hur omfattande skridskosport i olika former var på 1880-talet.

Skridskor för olika grenar beskrivs detaljerat med illustrationer. Figuråkning framstår nästan som en breddidrott med all instruktion om hur tekniken tränas och hur perfekta figurer utföres.

Som sportintresserad konstnär illustrerade Bruno Liljefors med fina teckningar

Skridskoåkning som konstnärligt skådespel väckte uppmärksamhet och drog stor publik 1865, då den ryktbare Jackson Haynes kom på besök. Långfärdsåkning var den andra grenen och redan 1857 åkte studenter skridskor mellan Uppsala och Stockholm.

Klädsel och goda vanor

Ett kuriöst avsnitt uppehåller sig vid klädsel och uppträdande när man åker skridskor.

Att klä sig i något som alltför mycket skiljer sig från det man använder i dagligt bruk är varken att rekommendera eller nödvändigt, då många går direkt från sina vardagliga göromål till isen. Men mössa är bättre än cylinderhatt. Att nyttja käpp på skridskobanan är att besvära sig med ett onödigt bihang och störande för andra på banan. Att röka och särskilt röka cigarr på skridskobanan fördöms bestämt. En lång och hård dom över rökning följer:

"Den som icke är rökare och begagnar sig av en skridskobana, för att der få andas en renare luft än den arbetsrummet erbjuder, finner det säkerligen högst obehagligt att vid andedrag få in i sina lungor luft, som är förorenad af tobaksrök. - - - Då han slutar röka, kastar han vanligen cigarrstumpen på banan, fastän det ligger i hvarje åkandes intresse att banan hålles fri från hvarje slag av orenlighet. - - - För övrigt är tobaksrökning en vana, som i de flesta fall är skadlig för dess utöfvare och ett obehag för hans omgivning, och som i hvarje fall bör förvisas från de områden, som äro särskildt avsedda för idrotten."

Långfärdsåkning rekommenderas

Visserligen ger figuråkning på bana både frisk luft och känslan av herraväldet över kroppens rörelser i kanske behagligt sällskap, påminner den entusiastiske skribenten från 1886. Men med långfärdsskridskor under fötterna

genomströmmas hela ens varelse av ett behag som med intet annat kan jämföras. Upplevelsen skildras till sist mångordigt i lyriska ordalag, varav ett kort citat:

"Blodet pulserar friskare genom ådrorna, vinterluften förlorar sin bitande kyla. Man icke blott är ute i Guds fria natur, utan känner sig närmare i förening med den och kysser helsa och glädje från dess friska läppar. Gå på skridskor med öppna ögon och öppet sinne, och du skall återkomma en friskare, lyckligare och bättre människa än du gick ut som."

Alla vi som njuter av skidor och skridskor på vintern. Antingen som motion eller tävling känner igen påfallande mycket från 1880-talet, medan annat känns förgånget.

På 1880-talet kunde man till exempel också i Viktor Balcks totala verk över idrott få seriösa anvisningar i vintersporterna paråkning på kälke och snöbollskrig.

BO NORDLUND

Erik Larsson pressade Häggblad hårt

I GSGF:S NATIONELLA SKIDTÄVLING 1941

Gävle-travbanans nationella skiddop fick succéprägel i god Sportarregi. Erik Larsson höll Häggblad 15 km, men förlorade spurtan.

Vädrets makter var inte särskilt nådiga, när Gävle för en gångs skull blev skådeplatsen för ett större skideevenemang. Det blåste inte litet småsnålt där uppe på travbanan. Säkerligen var detta orsaken till att endast drygt halva tusentalet åskådare kommit tillstädes.

GSGF hade lyckats få en av 30- och början av 40-talets bästa och mest populära skidåkare; Arthur Häggblad från Umeå att ställa upp i tävlingen. De som valde stugvärmen gick miste om många spännande strider, främst då mellan favoriterna Häggblad och Erik Larsson.

Banan mätte 15 km och åktes två varv. Först av de stora namnen startade Herbert Södergren, Hofors AIF, vilken vid telefonkontrollen efter drygt halva banan hade använt en tid av 40 min. Tiden stod sig till Sven Andersson, Väija-Dynäs, passerade på tiden 39.30. Samma tid använde även Erik Larsson och Artur Häggblad. Jonas Andersson, IK Sport, Herbert Nenzén och John Arnberg Sandviken hade samma tid som Södergren.

Bästa tid på det första varvet hade Sven Andersson och Erik Larsson för vilka båda noterades 1.03.30. Skulle Erik Larsson, till vilken vårt hopp stod, kunna hålla undan för den 7 min. senare startande Häggblad? Jo, verkligen. Vi noterade att Häggblad förlorat 20 sek och passerade på 1.03.50. Därefter följde Södergren 1.05.00, Viktor Vikstrand 1.05.10, Arnberg 1.05.22 och Nenzén 1.05.30.

Att det skulle bli en spännande slutstrid var ställt utom allt tvivel, därom vittnade de jämna mellantiderna efter första varvet. Som väntat var Herbert Södergren först i mål på 2.13.32, en tid som stod sig tills Sven Andersson kom, vilken noterades för 2.10.46. Så kom då Erik Larsson, som gjort ett mycket starkt andravarv och passerade målet på den hittills bästa tiden, 2.07.49, han hade således kört ifrån Sven Andersson med 3 min. på det andra varvet. Skulle det räcka till slutseger? Häggblad som hade Eriks tider att åka på spurtade dock storartat och i sin mest vinnande stil kom han över fältet hälsad med jubel. Och tiden 2.06.10 räckte mer än väl till seger. Han åkte det andra varvet 1½ minut snabbare än det första.

Viktor Vikstrand, Högbo AIK, gjorde ett mycket bra lopp och kunde med 2 sekunders marginal besegra Herbert Nenzén. Bästa gävlebo blev Evert Södergren, Sportarna, med en 14:e placering. Gävles hopp, Karl Fahlin, hade oturen att köra sönder ena skidan och så var den dagen förstörd.

Juniorernas uppgörelse om DM på 15 km blev en spännande uppgörelse. Mästerskapet gick inte oväntat till Ernst Klang, IK Sport, som segrade 21 sek. före Birger Axman, Ockelbo SK. Vid tidskontrollen efter 10 km ledde Axman på tiden 41.20 tätt följd av Allan Lundkvist, Högbo AIK 41.45. Ernst Klang och

Artur Häggblad, IFK Umeå, vann Vasaloppet 1933, 1935, 1937 och 1940.

Han tävlade med kolossal energi och gillade hård konkurrens. Han var skojfrisk och sa när han i en radion fick chansen att häls från ett träningsläger i Vålådalen:

"Skidlöpning är ett hundliv, jag önskar att jag vore död. Hälsa till vem som helst!"

Erik Backlund, Ockelbo SK passerade på tiden 42.00.

Prisutdelningen, som hölls i läroverkets aula förrättades av f.d. förbundsordföranden och skidentusiasten major O P Grundell. I sitt anförande ansåg han att det borde vara varje frisk

forts

svensk kvinnas och mans skyldighet att öva sin färdighet på skidor så att man var beredd om ofredstid skulle komma.

Prissamlingen var betydande såväl kvantitativt som kvalitativt. Förutom s.k. bucklor i silver och tenn utdelades många dyrbara och praktiska saker. Häggblad fick bl.a. en fåtölj, Erik Larsson en oljemålning.

Häggblad trivdes mycket bra och banan passade honom utmärkt ungefär som hemma i Umeå. Häggblad uttryckte sin bestämda åsikt att Erik Larsson vunnit om de hade bytt startnummer.

Resultat, seniorer 30 km

1 Arthur Häggblad, IFK Umeå	2.06.10
2 Erik Larsson, IK Sport	2.07.49
3 Sven Andersson, Väija-Dynäs	2.10.48
4 Herbert Södergren, Hofors AIF	2.13.32
5 Viktor Vikstrand, Högbo AIK	2.14.43
6 Herbert Nenzén, IK Sport	2.14.45
7 John Arnberg, Sandvikens GK	2.16.48
8 Jonas Andersson, IK Sport	2.17.04
9 David Lund, Högbo AIK	2.17.25
10 Sigurd Karlson, Högbo AIK	2.18.56
11 Erik-Olov Eriksson, Sandv. IF	2.18.59
12 Erland Eriksson, Sandv. IF	2.19.40
13 Nils Ågren, Högbo AIK	2.19.53
13 Evert Södergren, Gävle SGF	2.19.53
15 Karl Fahlin, Gävle SGF	2.20.07
16 Erik Björk, Strömsbro IF	2.20.17
17 Bertil Hedin, Årsunda IF	2.20.20
18 Bror Hedblom, Ockelbo SK	2.20.45
19 Josef Lindberg, Skärgården	2.21.00

20 Erik Rückertz, Sandv. GK	2.21.32
21 Karl Berglund, Hamrånge SK	2.21.40
22 Arthur Arnberg, Sandv. GK	2.21.48
23 Fredrik Vikstrand, Högbo AIK	2.21.56
24 Tore Larsson, Gävle SGF	2.22.11
24 Arvid Olsson, Hofors AIF	2.22.11
26 Erik Grankvist, Gefle IF	2.22.24
27 K J Lindkvist, Storsviks IF	2.22.30
28 Erik Wallberg, Åshammars IK	2.22.32
29 Bertil Hansson, IK Sport	2.22.57
30 Evert Andersson, Gävle SGF	2.23.03
31 Helge Rask, IK Sport	2.23.04
32 Erik Larsson, Valbo AIF	2.23.25
33 Gustav Andersson, I 14 IF	2.23.27
34 Axel Bergström, IK Sport	2.23.42
35 Harry Björk, Hedesunda IF	2.23.44

DM, juniorer 15 km

1 Ernst Klang, IK Sport	1.06.51
2 Birger Axman, Ockelbo SK	1.07.12
3 Allan Lundkvist, Högbo AIK	1.07.32
4 Erik Backlund, Ockelbo SK	1.07.35
5 Folke Wickström, Mo IK	1.08.23
6 Gunnar Johansson, Ockelbo SK	1.08.35
7 Karl Bergman, Gävle GIK	1.08.51
8 Rune Frid, Sandv. GK	1.08.59
9 Åke Andersson, IK Sport	1.09.48
10 Ture Wassberg, Kungsg. SK	1.10.42

149 deltagare fullföljde tävlingarna, 73 seniorer och 76 juniorer.

Arthur Häggblad

Einar, Henry, Gunder och Nils

– VIDAR MARTINELLS FAVORITER

Einar Ask, Henry Eriksson, Gunder Hägg och Nils Östenson är fyra av 64 världstjärnor i Mina idrottsfavoriter 1900–1949. Där författaren Vidar Martinell porträtterar sina egna hjältar i 14 sporter. 17 friidrottare, 15 skidåkare och 8 fotbollsspelare är utvalda, medan Einar Ask är ende bandyspelare jämte Sven "Sleven" Säfvenberg, som blev Gävlebo och lyckades värva Einar från Forsbacka till sin egen klubb, IFK Uppsala.

Vidar Martinell skriver:

"En lysande spelare, den svenska bandyns mest omtalade stjärna och en fruktad skytt."

Henry Eriksson, Sveriges förste och ende olympiska mästare på 1 500 meter, lyckades 1948 ta sig i mål före storfavoriten Lennart Strand i mål. Den eviga tvåan blev "Guld-Henry". När han sedan samma år vann SM-guld, hans enda individuella, besegrades Strand för andra och sista gången av Gefle IF:aren. Gunder Hägg flyttade våren 1941 från Jämtland till Gävle och blev brandman. Året efter satte han tio världsrekord 1 juli-20 september. Det på 5 000 meter (13.58,2) stod sig i tolv år. År 1942 fick Gunder också mycket välförtjänt ta emot Svenska Dagbladets guldmedalj, bragdguldet.

Naturbegåvningen Nils Östenson gjorde förmodligen, enligt författaren, sitt livs stora dumhet, då han hösten 1940

flyttade från det friska skogsarbetet i Transtrand till industrin i Hofors. I Hofors AIF tog han visserligen SM-guld på 15 km skidor 1941 och blev fyra år senare SM-tvåa.

Men i Hofors försämrades konditionen kraftigt, och Östenson var knappt ens halvtränad där.

I boken framgår att Nils "Mora-Nisse" Karlsson, skidor, och Gunnar Nordahl, fotboll, är de stora svenska idrottshjältarna för Vidar Martinell. Men världsbäst av de 64 idolerna är Jesse Owens, USA-sprintern som i Berlin 1936 erövrade fyra OS-guld, varav ett i längd efter ett 8.06-hopp. Det blev för mycket för Adolf Hitler, som hävdade den ariska rasens överlägsenhet. Men Hitler kallade någon dag senare till sig Jesse Owens och gratulerade denne och tryckte hans hand.

Mina idrottsfavoriter är en välskriven och läsvärd bok, Vidars åttonde om idrott. Och den är på vanligt sätt sak-kunnigt skriven, spännande och omfattar mycket statistik utan att vara torr.

En bok som en idrottsälskare gärna sträckläser.

KAJ ANNEBRANT

Vidar Martinell 2005-09-08
Mina idrottsfavoriter 1900–1949
ISBN 91-531-6527-9
247 sidor, 295 kronor